

Η ΜΕΛΛΟΘΑΝΑΤΗ

Α νέα κ' εὐμορφη, — τί κι' ἂν ἦτανε παπαδοπούλα; — ἡ μαυρομάτα Ἀγγελικὴ, ἡ μικρότερη τοῦ παπα-Στέλιου τοῦ Μυλωνᾶ, ἀγαπήθηκε ἀπὸ ἓνα νέο καὶ τὸν ἀγάπησε κι' αὐτή.

Τὸν ἔλεγαν Τάση, κ' ἦταν μονάκριβος τοῦ Πόφαλου, τοῦ πλοῦσιου χωριάτη ποῦ καθόταν ἔστη χώρα γιὰ νὰ τὸν σπουδάζη, κ' ἦταν μελαχροινὸς καὶ νόστιμος, ζωηρὸς κι' ἀγαπησιάρης, κ' ἔξεκινούσε ἐπίτηδες ἀπὸ τὴ μακρυνὴ γειτονειά του, γιὰ νὰ βλέπη τὴν Ἀγγελικὴ ποῦ τὸν ἐφύλαγε ἔστο παράθυρο, — κοντούλα καὶ γιομάτη, δεκοχτῶ χρονῶν, ποῦ τὸν ἐτρέλλαινε, — καὶ τὰ βράδνα τῆς ἔκανε συχνὰ ὠραῖες σερενάτες μὲ τοὺς φίλους του, καὶ τῆς τραγουδοῦσε :

Ἀγγελικούλα ζάχαρι, Ἀγγελικούλα μέλι,

Ἀγγελικούλα κρῦο νερό, ποῦ πίνουνε οἱ ἀγγέλοι . . .

Κ' ἓνα βράδνυ ἀγγουσιτιάτικο, ἀφ' οὗ διαλύθηκε πιὰ ἡ σερενάτα κ' οἱ φίλοι τραθήσανε γιὰ τὰ σπίτια τους, ὁ Τάσης ἔμεινε ἀργά, καὶ κατάφερε τὴν Ἀγγελικὴ, — πολὺ πρᾶμμα, βλέπεις! — νὰ κατέβη εἰς τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ της, ποῦ ἦταν εἰς τὸ πλάτωμα τῆς Ἐκκλησίας, ἔρημο ἐκεῖνη τὴν ὥρα, δίπλα ἔστο τετράψηλο καμπαναρεῖο.

Δὲν ἦταν ἡ πρώτη φορά ποῦ κατέβαινε εἰς τὴν πόρτα της ἡ Ἀγγελικὴ, γιὰ νὰ μιλήσῃ ἀπὸ κοντὰ μὲ τὸν καλὸ της. Φαίνεται ὅμως πῶς ἐκεῖνο τὸ βράδνυ, ὁ Τάσης τὰ εἶχε προσχεδιασμένα ἀπὸ νωρὶς, γιὰ νὰ χαρῆ κάτι παραπάνω. Γιατί πῶς βρέθηκε ἄξαφνα ξεκλειδωτὴ ἡ πόρτα τοῦ καμπαναρεῖοῦ, καὶ μόλις τὴν ἔσπρωξε, τάχα γιὰ νὰ ἰδῆ ἂν ἀνοιγῆ, ἐκεῖνη ἀνοιξε διὰ πλάτη; . . . Γι' αὐτὸ κάτι πρέπει νᾶξερε ὁ Γιάννης ὁ καμπαναρεῖος, ποῦ κρατοῦσε τὸ κλειδί τοῦ καμπαναρεῖοῦ, ὁ γέρω-μεθύστακας . . . Μπορεῖ, βέβαια, νὰ πῆρε αὐτὸς ἀπὸ τὸν Τάση κανένα δίδραχμο νὰ πιῆ, — ἴσως καὶ πεντόδραχμο, — μὲ τὴ συμφωνία νὰ ξαστοχῆσῃ, ἐκεῖνο τὸ βράδνυ, καὶ νὰ μὴν κλειδώσῃ τὴν πόρτα, τὴν ὥρα ποῦ θᾶψευγε, ἀφοῦ θὰ σήμαινε μὲ τὴ μία καὶ τὸν ἔσπερινό. Ποιὸς θὰ τὸ καταλάβαινε, καὶ τίνος θάρχόταν ἡ ἰδέα

νά δοκιμάσῃ νάνεβῃ στὸ καμπαναριό, ποῦ ὄλοι τὸ ἤξεραν τέτοιες ὥρες πάντα κλειδωμένο!...

"Ἔτσι θὰ ἦταν. Γιατί μόλις ἀνοιξε ἡ πόρτα, ὁ Τάσης εἶπε:

— Μπᾶ! Ὁ καμπανάρος σας ξαστόχησε νὰ κλειδώσῃ ἀπόψε. Καλλίτερα!... Λές καὶ τῶκαμε ξαπόστα¹ γιὰ μᾶς... "Ἐλα, ἔλα νάνεβοῦμε στὸ καμπαναριό... "Ἐκεῖ-πάνου θὰ εἴμαστε πιὸ σίγουροι...

Τρελλή καὶ σαστισμένη ἀπ' τὴν ἀγάπη, ἡ Ἀγγελικὴ δὲν ἔστοχάστηκε τίποτα καὶ — ἀνάθεμα τὴν ὥρα! — ἔκλεισε σιγὰ τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ της καὶ ἀκολούθησε τὸν Τάση ὡς τὴ διπλανὴ τοῦ καμπαναριοῦ. Τὴν ἔκλεισαν καὶ αὐτὴ ἀπὸ μέσα καὶ ἄρχισαν νάνεβαίνουν με φόβους, με γέλια καὶ με φιλιὰ... Ὁ πύργος εἶχε σκαλίτσα στενὴ, στρηφτὴ, ἀτελειώτη, καὶ κάθε τόσο ἦταν τρυπημένος ἀπὸ μικροὺς στενόμακρους φεγγίτες, ἀνοικτοὺς στὴ φεγγαρόφωτη νυκτιὰ. Δὲν ἔκανε καὶ πολὺ σκοτάδι ἐκεῖ-μέσα. Ἡ Ἀγγελικὴ ποῦ ἤξερε τὰ κατατόπια κ' εἶχε συνειθισμένη τὴ σκαλίτσα, ἀνέβαινε μπροστὰ σὰν ὀδηγήτρα, κ' ἔτρεχε μάλιστα βιαστικά, γιὰ νὰ μὴ τὴν προφθάνῃ ἀπὸ πίσω ὁ Τάσης, ποῦ τὴν κυνηγοῦσε νὰ τὴν ἀγκαλιάσῃ. Στὰ κεφαλόσκαλα ὁμως, ποῦ σὰ νὰ χῶριζαν τὸν πύργο σὲ δυὸ-τρία πατώματα, στεκόταν ἡ κόρη λαχανιασμένη, κ' ἐκεῖ τὴν ἔφθανε ὁ νέος καὶ τὴν ἀγκάλιαζε μιὰ στιγμή... μιὰ στιγμή μονάχα... ὡς ποῦ τοῦ ξέφευγε ἀπ' τὰ χέρια ἐκείνη, καὶ ἄρχιζε πάλι τὸ ἀνέβασμα καὶ τὸ τρελλὸ κυνηγητό.

"Ἔτσι ἔφθασαν ὡς τὶς καμπάνες. Ἦταν σὰ μιὰ μεγάλη δλόφωτη σάλα, στὸ ἀπάνω πάτωμα τοῦ πύργου, κ' εἶχε ὀκτῶ μπαλκονόπορτες γύρω, ἀπὸ δυὸ σὲ κάθε πλευρά, κ' ἔβγαίνουν ὅλες στὸ ἴδιο σιδερένιο μπαλκόνι, τὸ πρῶτο, ποῦ τριγύριζε 'ς ἐκεῖνο τὸ ὕψος τὸν πύργο· γιὰτὶ ἀκόμη πιὸ πάνω τὸν ἔζωνε καὶ δεῦτερο κομψὸ μπαλκόνι, ὁμοιο μὲ τὸ κάτω, ὅπου ἔβγαине κανεῖς ἀπὸ τὶς θυρίδες τῆς σοφίτας ποῦ τρυποῦσαν τὸ θόλο, — ἓνα κόκκινο θόλο μὲ λευκὸν ὀβελίσκο καὶ μεγάλο τριδιπλο σταυρὸ στὴν κορφή. Ἐκεῖ, 'στὴ μεγάλη σάλα, κρεμόνταν οἱ καμπάνες: μιὰ πελώρια στὴ μέση, ἀκούνητη, ποῦ τὴν ἄκρη τοῦ χοντροῦ γλωσσιδιοῦ της ἔφθανες νὰ τὴν πιᾶσῃ μὲ τὸ χέρι, μὰ ποῦ ἡ κορφὴ της χανότανε ψηλὰ στὸ χάος τῆς σοφίτας, — ἄλλες δυὸ δεῦτερες δίπλα της, καὶ κάτι ἄλλες μικρὲς δλόγυρά της, κρεμασμένες ἀπὸ κινητοὺς ἄξονες, ποῦ τὶς βαροῦσαν αὐτὲς ὄχι ἀπευθείας μὲ τὸ χέρι 'στὸ γλωσσιδί, παρὰ μὲ σχοινιά δεμένα ἀπ' τὴν κορφή. Ὁλόκληρο γιγάντειο λιάνο-φόρτε, στημένο ἐκεῖ-πάνω, βουδό, ποῦ περίμενε τὸ μουσικὸ του γιὰ νὰ τραντάξῃ δλόγυρα τὸν ἀέρα καὶ νὰ σκορπίσῃ 'ς ὅλη τὴ χώρα τὴ βοερὴ συναυλία του, μὲ χίλιους ἤχους ταιριαστοὺς καὶ ἁρμονικοὺς, ἀπὸ λογιῶν-λογιῶν μετὰλλινα στόματα καὶ ἀπὸ λογιῶν-λογιῶν γλωσσιδία...

* *

— Ἄ! τί ὥραϊα!...

Τόση ἦταν ἡ μαγεῖα, ποῦ παρουσιάστηκε ἄξαφνα ἐμπρὸς στὰ

1 Ξαπόστα, ἐπιτήδες.

μάτια τοῦ νέου, ὥστε λησιμόνησε καὶ τὶς καμπάνες νὰ καλοκυττάξῃ, — ἂν καὶ ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ποῦ ἀνέβαινε σὲ μεγάλο καμπαναρειό, — καὶ τὴν Ἀγγελικὴ του ἀκόμα νὰγκαλιάσῃ, ἂν καὶ ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ποῦ τὴν εἶχε ἔτσι ἴσῃ διαθέσι του... Ἔβλεπε γύρω ἀπ' τὶς δλάνοικτες μπαλκονόπορτες καὶ δὲν ἐχόρταινε τὸ θέαμα, τὸ νυκτερινὸ πανόραμα τῆς χώρας, τὸ φωτισμένο ἀπ' τὸ φεγγάρι. Ἦταν, ἀλήθεια, κάτι ἀφάνταστο καὶ ἀπερίγραπτο νὰ κυττάξῃς ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ὕψος πῶς οἱ πλατιῆς θάλασσες ἀγκάλιζαν τὶς στενόμακρες στεριές, καὶ πῶς ἐδαντέλλοναν περίγυρα τὰ σκοτεινὰ βουνὰ τὸ βαθυγάλαξο οὐρανό, σὰν χρυσοσκονισμένο, καὶ πῶς ἐμίκραιναν ὀλοένα τὰ σπίτια, ἀρχινῶντας ἀπὸ τὸ πέλαγο τῶν κεραμυδιῶν ποῦ ἀπλωνόταν κάτω, ὡς πέρα, εἰς τὰ ριζοβούνια τῶν λόφων, ὅπου ἀκόμη ἀνέβαιναν σπιτάκια, ἀρῆὰ καὶ λιγοστά, σὰν πρόβατα παραστρατισμένα ἀπ' τὸ μεγάλο κοπάδι. Κι' ὄλα αὐτὰ, μέσα σὲ μιὰν ἀτμόσφαιρα, βαρεῖὰ λιγάκι καὶ πυκνὴ, μὰ φωτεινὴ, φαντακτερὴ, ἀσῆμι θῆλεγες καὶ χρυσάφι καὶ μπλάβη-πέτρα, ἀναλυτὰ ὄλα σὲ ἀέρα. Δὲν ἐφυσοῦσε καθόλου κ' ἡ χώρα κοιμόταν βαθεῖα. Κάθε τόσο, ὁ Τάσης ἐσάστιζε σὰν παιδί.

— Μπᾶ πῶς φαίνεται ἀπὸ δῶ πάνω τὸ κάστρο!... Νά, νά, ἐκεῖ πέρα τὸ σπίτι μας!... Ἰδὲς τὸ πόρτο!... Τ' εἶνε ἄκείνα τὰ κόκκινα μουράγια; Ἄ, τὸ περιβόλι τοῦ Πιριπιμπῆ!... Μπᾶααα!

Τοῦ φαινόταν πῶς εἶχε ψηλώσῃ, πῶς εἶχε γίνῃ γίγαντας κι' αὐτὸς σὰν τὸ καμπαναρειό κι' ἅμα εἶδε ἀντίκρου τοῦ τοῦ θεόρατο καμπαναρειό μιᾶς ἄλλης ἐκκλησιαῆς, πρόσωπο πρὸς πρόσωπο ὅπως ποτέ του δὲν τὸ εἶχε ἰδῆ, τοῦ ἤλθε νὰ τὸ χαιρετίσῃ καὶ τοῦ φώναξε: «Γειά σου τ' ἀδρέφι!...»

Ἡ Ἀγγελικὴ ἐγέλασε, κι' ὁ Τάσης ἐγύρισε καὶ τὴν ἐκύτταξε, καὶ τὴ θυμήθηκε πάλι, τὴν ἀγάπη του, καὶ τὴν ἐπίασε ἀπ' τὴ λεπτὴ μέση, τὴ σφιγμένη μὲ μιὰ πέτσινη ζώνη, καὶ τὴν ἔβαλε νὰ καθήσῃ κοντὰ του, ἴσῃ τὸ σκαμνάκι τὸ ξύλινο ποῦ καθόταν ὁ Γιάννης ὁ καμπαναριός.

— Σ' ἀγαπάω, κυρά μου, τῆς ἔλεγε μὲ φιλιά· εἶμαι μουρλὸς γιὰ σένανε... θὰ σὲ πάρω γιὰ γυναῖκά μου... θὰ σὲ πάρω!

Κ' ἐκεῖνη τοῦ ἔλεγε:

— Εἶμαι δική σου... κ' ἐγώ, ἀφέντη μου, σ' ἀγαπάω πολὺ... πολὺ.

Κ' ἐπειτα σῶπαιναν, κ' ἐκύτταζαν ἀγκαλιασμένοι τὴν πλατιὰ θάλασσα ποῦ λαμποκοποῦσε πέρα ὡς πέρα.

Σὲ λίγο, ἡ Ἀγγελικὴ τοῦ εἶπε:

— Πᾶμε τώρα κάτω... φοβᾶμαι... φοβᾶμαι μὴν ξυπνήσουν στὸ σπίτι καὶ καταλάβουν πῶς λείπω... κ' ἐχάθηκα... συφορά μου!...

— Τέτοια ὦρα;! τῆς εἶπε ὁ Τάσης· μὰ ξέρεις τί ὦρα εἶνε; Κοντεύουν δύο ὥρες ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα... Ποῖος ξυπνάει εἰς τὸ σπίτι σας τέτοια ὦρα;

— Ὅχι νὰ ζῆς... Φοβᾶμαι... Κανείς, ἀλήθεια, δὲν μπαίνει τὴ νύχτα εἰς τὴν κάμερά μου... κ' ἔχω μιὰ κάμερα παράμερη, μονα-

χική... νά ἴσια - ἴσια ἐδῶ ἀπό κάτω... Μὰ ξέρω κ' ἐγὼ τί μπορεῖ νά φέρῃ μία κακὴ ὥρα ;... Πᾶμε, νά σέ χαρῶ, πᾶμε !

Καὶ σηκώθηκε γιὰ νά καταιβοῦν. Ὁ νέος, καθισμένος ὅπως ἦταν, ἔκαμε νά τὴν κρατήσῃ διὰ τῆς βίας, κ' ἐπέρασε τὰ χέρια του ἀπὸ πίσω καὶ τὴν ἔπιασε ἀπὸ τὰ γόνατα. Ἐκείνη τότε τραβήχθηκε, ἀντιστάθηκε, καὶ μὲ τὴν ἀντίστασι ἡ σάρκα τῆς λές κ' ἐζωντάνεψε μέσα ἔστα χέρια ποῦ τὴν κρατοῦσαν, κι' ὁ νέος ἀποτρελλάθηκε μονομιᾶς, καὶ σηκώθηκε ὀρθὸς καὶ τὴ σφιχταγκάλιασε δλάκαιρη. Ἡ Ἀγγελικὴ φοβήθηκε τώρα τὸν Τάση.

— Ὁχι, τοῦ ἔλεγε, ἄφισέ με... δὲ θέλω... δὲν κάνει... ἔτσι μὲ πάρηξ καὶ γένω δική σου, τότες... Τώρα πᾶμε... μὰ εἶνε ἀργά !

Ἀλλὰ ποῦ νὰκούσῃ ὁ νέος ! Ἐβλεπε ἀκόμα ἀπὸ τὴ μπαλκονόπορτα τὸ φεγγαροφωτισμένο πανόραμα, καὶ τὸ ἔβλεπε τώρα σὰν κρύα κι' ἀνέκφραστη ζωγραφιά. Μόνον ἡ κόρη τοῦ φαινόταν ὠραία, μόνον ἡ κόρη ἦταν γι' αὐτόν, ἐκείνη τὴ στιγμή, ὁ κόσμος ὅλος... Καὶ τὴν κρατοῦσε μ' ὄλη του τὴ δύναμι, γιὰ νά μὴ τοῦ ξεφύγῃ καὶ χάσῃ τὸν κόσμο... Κ' ἦταν δυνατός, καὶ ἄγριος, καὶ ἀναίσθητος, καὶ κακός, σὰ νά εἶχε γίνῃ ἄλλος ἄνθρωπος διαμιᾶς, σὰ νά μὴν ἦταν πιά ὁ γλυκὸς μελαχροινὸς νέος ποῦ τραγουδοῦσε τὰ βράδια ἐρωτικά... Κ' ἡ Ἀγγελικὴ τὴν εἶχε πολὺ - πολὺ ἄσχημα ποῦ ξεθαυρεῦτηκε σὲ μιὰ στιγμή τρέλλας νάνεβῃ μαζί του ἐκεῖ - πάνου, τέτοιαν ὥρα ! καὶ δὲν ἤξερε πιά ἡ δόλια τί νά κάμῃ, καὶ τῆς ἐρχόταν νά ξεφωνίσῃ, καὶ ἔστην ἀπελπισιά της, ἦταν ἔτοιμη νὰρπάξῃ τὸ γλωσσίδι τῆς μεγάλης καμπάνας καὶ νά σημάνη, νά σημάνη κι' ἄς γίνῃ ὅ,τι γίνῃ !...

Καὶ νά ! ἡ καμπάνα ἐσήμανε μονάχη της ! Καὶ ὁ Τάσης, τρομαγμένος, τὴν ἄφισε. Μὰ πῶς αὐτό ;

* *

Τὴ στιγμή ἐκείνη, ἔστη σιγαλιὰ τῆς νύχτας, ἄξαφνα, ἀκούσθηκε μιὰ βοή ἄγρια, λές κ' ἐσηκώθηκε ἀέρας δυνατός. Τὴν ἴδια στιγμή τὸ πάτωμα τινάχτηκε πρὸς τὰπάνω, δυὸ - τρεῖς φορές, καὶ τοὺς ἔκαμε νά χοροπηδήσουν. Ὁλος ὁ πύργος, ἀπ' τὰ θεμέλια του, ἄρχισε νά τρέμῃ, νά κουνιέται, νά πηγαίνῃ καὶ νὰρχεται. Πρῶτα σιγά, ἔπειτα δυνατά, ἔπειτα δυνατώτερα... Στὸ τέλος, λές καὶ τὸν εἶχε ἀγκαλιάσῃ κάποιος δαίμονας θυμωμένος, καὶ τὸν ἐτράνταζε μὲ λύσσα γιὰ νά τὸν γκρεμίσῃ. Κι' οἱ καμπάνες του ἄρχισαν νά κτυποῦν ἄτακτα, πνιχτά, χωρὶς νά βγάνουν ὄλο τους τὸν ἦχο, λές κ' ἦταν ἄνθρωπος ὁ πύργος, κι' ἀπὸ τὸν τρόμο, κι' ἀπὸ τὸ σφίξιμο τοῦ δαίμονα, δὲμποροῦσε νά βγάλῃ ὄλη του τὴ φωνή...

— Ἀέρας ! εἶχε πῆ πρώτα ὁ Τάσης σαστισμένος.

— Σεισμός ! ἐξεφώνισε ἡ Ἀγγελικὴ ἀλαλιασμένη. Παναγία βόηθα ! Παναγία βόηθα !..

Ὁ Τάσης ἐκύτταξε μιὰ στιγμή ἀπὸ τὴ μπαλκονόπορτα, καὶ τὸ πανόραμα τοῦ φάνηκε τώρα σὰ ζωγραφιά, μουντζουρωμένη μὲ τὸ πινέλο τοῦ θυμωμένου της ζωγράφου. Ἀπὸ παντοῦ ἀνέβαινε μιὰ

σκόνη κιτρινόμαυρη, ένας καπνός άσχημος ποῦ θόλωνε καί τό φεγγάρι.

— Κάτου! πᾶμε κάτου!

Στήν κοσμοχαλασιά τοῦ σεισοῦ, ἄλλο δέ συλλογίσθησαν, φυσικά, παρά πῶς νά σωθοῦν... Κι' ἀμολύθησαν, μπροστά ἢ Ἄγγελική, κι' ἄρχισαν νά κατεβαίνουν τή στρηφτή σκαλίτσα τήν ἀτελείωτη, ἐνῶ ὁ πύργος ἐξακολουθοῦσε ἀκόμα νά πηγαινόρχεται. Ροβολοῦσαν βιαστικοί καί καταφοβισμένοι, κατρακυλοῦσαν, γκρεμοτσακίζονταν. Δέν ἐφεγγε πιά ἀπ' τὰ παραθυράκια, λές κ' εἶχαν σβύσει ἔξω τὰ φῶτα. Ἡ σκόνη τοὺς ἀποστράβωνε καί τὰ ξεφτίσματα τῶν τοίχων, ἀσβέστες καί πετραδάκια, ἔπεφταν ἐπάνω τους ἀπό ψηλά. Ἄγρια, σπαρακτικά ξεφωνητά γυναικῶν ἐφθάναν ἀπό μακριά, μέ τοὺς ἄλλους κρότους, καί τοὺς ἀποτρέλλαιναν. Εἶνε θαῦμα πῶς τὰ κατάφεραν νά κατεβοῦν ὡς τό τέλος, καί νά φθάσουν ἔστην ἐξώπορτα. Τή βρῆκαν σφηνωμένη, κι' ὁ Τάσης ἔβαλε ὄλη του τή δύναμι γιά νά τήν ἀνοίξῃ. Ὁ σεισμός εἶχε πάψῃ ἀπ' τὰ μισά τοῦ κατεδάσματος, μὰ τοὺς φαινόταν πῶς ἀκόμα ἢ γῆ σάλευε, πῶς ἐφευγε κάτω ἀπ' τὰ πόδια τους, καί μέ τήν ἴδιαν ὀρμή τοῦ πανικοῦ ποῦ κατέβαιναν ἀλαλιασμένοι γιά νά σωθοῦν, νά γλυτώσουν, χωρὶς νά συλλογισθοῦν τίποτ' ἄλλο, πετάχθησαν κι' ἀπό τήν πόρτα τοῦ καμπαναριοῦ, ἔξω ἔστο δρόμο, ἔστο πλάτωμα... .

Ἄλλοίμονό τους! τρισαλλοίμονο!..

* * *

Τό πλάτωμα τῆς Ἐκκλησιᾶς ἦταν γεμάτο κόσμο. Ὅλη ἢ γειτονιά, ὅλοι οἱ δυστυχισμένοι ἄνθρωποι, ἄντρες, γυναῖκες καί παιδιά, ποῦ κοιμῶνταν ἐπὶ σπῖτια καί ἐπὶ χαμόσπιτα ἕνα-γῦρο, εἶχαν πεταχτῆ ἐπὶ δρόμο μέ τὰ νυχτικά τους... Κ' ἔβλεπες λευκοφόρα καί χλωμά φαντάσματα, ἄλλα γονατιστά, ἰάλλα ὄρθια, ἄλλα πεσμένα κάτω, μέ τὰ χέρια ψηλά, σέ κάτι στάσεις προσευχῆς, ἀπελπισίας καί τρόμου, ὅλα ἐπὶ μέση τοῦ πλατώματος, μὴν ἔπεφτε κανένα σπῖτι ἐπὶ τήν ἄκρη καί τὰ πλάκωνε... Κ' ἐκεῖ ποῦ εἶχαν ἀκούσῃ λίγο πρὶν τίς καμπάνες νά σημαίνουν μοναχές τους, κ' εἶχαν ἄπῃ σταυροκοπούμενοι: «Παναγία μου! οἱ καμπάνες σου βαροῦνε μέ τό σεισμό!.. βόθηθι νά μὴν πέσῃ τό καμπαναριό σου!» — ἔξαφνα, νά, βλέπουν τήν πόρτα νανοίξῃ, καί δυὸ περίτρομα πλάσματα νά πεταχθοῦν, σάν κυνηγημένα, — μιὰ κοπέλλα κ' ἕνας νέος, ὄχι μέ τὰ νυχτικά τους αὐτοί, παρά μέ τὰ ρούχα τῆς ἡμέρας, καί κάμποσιν ὥρα ὕστερ' ἀπὸ τό σεισμό. Ποιοὶ ἦταν; καί τί ἐγύρευαν νύκτα ἐπὶ καμπαναριό;.. καί γιατί δέν ἐβγήκαν ἀμέσως;.. ἦταν λοιπὸν ἀπάνω, ψηλά, ἐπὶς καμπάνες;

Καί μερικοί, ἐπὶ τρέλλα τῆς στιγμῆς, ἐσυσχέτισαν μέ τήν ἐμφάνισι αὐτῆ τὰ τρομακτικά καμπανίσματα, κ' εἶπαν μέσα τους πῶς ἐκεῖνοι οἱ δυὸ θά εἶχαν σημάνει... .

Ὁ Τάσης, ἂν καί βρέθηκε μπροστά σέ τόσον κόσμο χωρὶς νά τό περιμένῃ, — πῶς νά τό συλλογισθῆ ἐπὶ τῆν πρώτη του τρομάρα; —

δὲν τᾶχασε ὁμως κι' ὀλωσεδιόλου, κι' ἀφίνοντας τὴν Ἀγγελικὴ νὰ προχωρήσῃ στὴ μέσῃ, μὲ τὴν ψυχόρμητῃ ἀκόμα κίνησι τοῦ πανικοῦ αὐτῆ, ἐκεῖνος ἔστρηψε, μπῆκε στὸ στενό, κι' ἄρχισε νὰ τρέχῃ σὰν τὸν κλέφτῃ. Ὁ φόβος τοῦ σεισμοῦ εἶχε ὑποχωρήσει μέσα του στὸ φόβο τῶν ἀνθρώπων. Κ' ἔτρεξε πάλι, γιὰ νὰ σωθῆ τῶρα ἀπ' αὐτοῦς, καὶ σὲ λίγο ἔγινε ἄφαντος.

Μὰ ὅσο γρήγορα κι' ἂν ἔφυγε, κι' ὅση κι' ἂν ἦταν ἡ σαστιμάρα τῶν σεισμοπλήκτων ἀνθρώπων, τὸν γνώρισαν τὸν κλέφτῃ! Μπᾶ! καλὲ δὲν ἦταν ὁ Τάσης τοῦ Πόφαλου, ὁ μελαχροινὸς ἐκεῖνος νέος ποῦ συχνοπερνοῦσε τ' ἀπογεύματα κ' ἔκανε τὰ βράδια τίς σερενάτες; Μπᾶ! μπᾶ! κ' ἐκείνη, καλὲ, δὲν ἦταν ἡ Ἀγγελικὴ τοῦ παπα-Στέλιου; . . . Νὰ τῆνε κηλόα! Εἶδε τὴ μάνα τῆς, τὴν παπαδιά, ποῦ στεκόταν ἐκεῖ ἔξω μὲ τοὺς δικούς τῆς, κ' ἔτρεξε κοντά, κ' ἔπεσε στὴν ἀγκαλιά τῆς:

— Μάνα μου! μάνα μου! σεισμός!

— Παιδάκι μου . . . ἐπέρασε . . . ἐγλυτώσαμε μὲ τὴ χάρι τῆς Παναγίας . . . Μᾶς πῶς βρίσκεσαι ἐσὺ ντυμένη; . . . Ντύθηκες κηλόας ἢ δὲν ἐκοιμώσουν τέτοια ὦρα; . . .

— Σεισμός! ἀπαντοῦσε ἡ Ἀγγελικὴ, μ' ἐκστατικὰ μάτια τρελλῆς.

— Ναί, σεισμός!! . . . Πᾶμε τώρα μέσα, κακομοῖρα μου, καὶ σοῦ δείχνω ἐγὼ τί σεισμός ἦτανε! . . .

Μιλοῦσε ὁ ἀδελφός τῆς ὁ Ἀλεξανδρῆς, ὁ μεγαλείτερος γιὸς τοῦ παπα-Στέλιου τοῦ Μυλωνᾶ, ἕνας νέος ἴσιαμε εἰκοσιπέντε χρονῶν, μαλλώδης, ὅπως ἔλεγαν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη στὸν τόπο τοὺς ἀνθρώπους τοῦ λαοῦ, ποῦ εἶχαν ἀφθονα φουντωτὰ μαλλιά κ' ἔκαναν τὸ παλληκάρι.

Ὁ παπᾶς δὲν εἶχε ἰδῆ τίποτα. Ἡ παπαδιά δὲν εἶχε καταλάβῃ τίποτα. Ὁ Ἀλεξανδρῆς ὁμως τὰ εἶδε καὶ τὰ κατάλαβε ὅλα:

— Μὲ τὸν Τάση 'στὸ καμπαναρεῖο ἔ; καλὰ! . . . καλὰ!

Τοὺς ἔμπασε ὅλους μέσα 'στὸ σπίτι μὲ τὸ στανιό.

— Μὴ φοβᾶστε καὶ δὲν πέφτει, τοὺς ἔλεγε' κι' ἂν πέσῃ καὶ μᾶς πλακώσῃ, ἀκόμα καλλίτερα, γιὰτὶ μᾶς πρέπει! . . . Ἐλα, ἔλα, ὀμπρός! . . .

Ἦτρεπόταν καὶ τὴ γειτονειά. Δὲν ἤθελε νὰ τοὺς βλέπουν ἀκόμα ἐκεῖ ἔξω, ἀφοῦ εἶδαν τὴ μομπῆ τῆς ἀδελφῆς του . . .

Ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἔφθασε λαχανιασμένος κι' ὁ Γιάννης ὁ καμπαναρεῖό, κι' ἀπόρησε ποῦ βρῆκε τὴν πόρτα τοῦ ἀνοικτῆ, — ἂν καὶ ὁ ἴδιος τὴν εἶχε ξαστοχήσῃ, — κι' ἀνέβηκε ἀπάνω θαρρετά, ὅσῃ 'μποροῦσε πιὸ γρήγορα, κι' ἄρχισε νὰ σημαίνῃ τίς καμπάνες. Ἡ αἰθέρια ἐκείνη συναυλία ἔσταζε σὰν βάλσαμο στὶς φοβισμένες ψυχές. Τοὺς φαινόταν πῶς τοὺς μιλοῦσε ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς καὶ τοὺς παρηγοροῦσε . . . Τὴν ἴδια ὦρα, ὅπως γίνεται ἐκεῖ σὲ κάθε σεισμό, ἐσήμαιναν καὶ ὅλα τᾶλλα μεγάλα καμπαναρεῖα: Ὁ ἅγιος Διονύσιος, οἱ ἅγιοι Πάντες, ἡ Φανερωμένη, ἡ ἅγια Τριάδα, ἡ Πικριδιώτισσα . . . Ὁ καλὸς Θεὸς εἶχε ξυπνήσῃ καὶ μιλοῦσε μὲ χίλιες καμπάνες ἐπάνω ἀπὸ τὴ χώρα,

κ' ἡ φωνή του ἤ βροντερῆ κατάπνιγε κάθε ἄλλη φωνή καὶ κάθε κρότο... Μὰ μ' ὄλ' αὐτά, οἱ χριστιανοὶ δὲν ἐξεθάρρευαν ἀκόμη νὰ γυρίσουν νὰ κοιμηθοῦν γτὰ, σπίτια τους, τὰ ραγισμένα, τὰ ρημαγμένα... Τὸ μεγάλο σεισμὸ διαδέχτηκαν δέκα, εἴκοσι μικροί. Ἡ γῆ ἐσάλευε σχεδὸν ἀκατάπαυτα. Δόξα σοι ὁ Θεός, ἔκανε ζέστη τῆ νύκτα ἐκείνη τὴν αὐγουστιάτικη. Κ' οἱ περισσότεροὶ τὴν πέρασαν στὸ ὑπαιθρο, ὡς τὸ πρωῖ. Τὸ πλάτωμα τῆς Ἐκκλησιαῆς εἶχε μείνη γεμάτο φαντάσματα. Μερικοὶ ἐβγαλαν ἔξω καὶ τὰ στρώματά τους ἄλλοι, μὲ σεντόνια καὶ μὲ κουβέρτες, ἔκαμαν πρόχειρες σκηνές.

***

Μὰ ἔστὸ σπίτι τοῦ παπα, ποῦ ἦταν μεγάλο καὶ καλόκτιστο, δὲν εἶχαν καὶ τόσο φόβο. Μπήκαν γιὰ νὰ κοιμηθοῦν καὶ... δὲν ἐκλείσαν μάτι... Εἶχαν ἄλλο σεισμὸ οἱ δυστυχισμένοι ἐκεῖνοι!... Ἡ Ἀγγελικὴ, ἀπὸ τὸν τρόμο τῆς καὶ ἀπὸ τὴν ντροπὴ τῆς, μόλις μπήκε, εἶχε πέση κάτω ξερῆ. Τόσο ποῦ κι' ὁ Ἀλεξανδρῆς ὁ ἴδιος, δὲν ἐδάσταξε ἡ ψυχὴ του οὔτε νὰ τὴν ἀγγίξῃ, κι' ἄς τοὺς ἔλεγε, τὴν ὥρα ποῦ τὴν ἐτριβαν μὲ ξεῖδια, νὰ τὴν ἀφίσουν καλλίτερα νὰ «φοφήσῃ», κι' ἄς ὀρκιζόταν, μὰ τὴ χάρι τῆς Παναγίας, πῶς «τοῦ ἔρχεται ἔτσι νὰ τῆς δώσῃ μία μὲ τὸ τακοῦνι ἔστὸ καύκαλο, ποῦ νὰ τῆς τὸ κάμη τριψάλα...»

Μὲ τὰ πολλὰ ἡ Ἀγγελικὴ συνῆλθε, μ' ἀκόμα τῆς φαινόταν πῶς ἔβλεπε κακὸ ὄνειρο... Ἄκουε ἀπὸ μέσα τῆ φωνὴ τοῦ πατέρα τῆς, ποῦ προσευχόταν γτὰ εἰκονίσματα, ἄκουε τῆ φωνὴ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς ποῦ ἐβριζε κ' ἐβλαστημοῦσε, ἔβλεπε τριγύρω τῆς τὴ μάνα τῆς κατὰχλωμη καὶ τίς ἀδελφές τῆς, καὶ δὲν ἤξερε τί ἦταν... Στὸ ὕστερο κατάλαβε πῶς εἶχε ξυπνήσει, μ' ἀποροῦσε ἀκόμα πολὺ πῶς οἱ δικοὶ τῆς φαινόταν σὰ νὰ ξέρουν τὸνεῖρό τῆς, ἐνῶ ἐκείνη δὲν τὸ εἶχε πῆ κανενός... Μὴν εἶχε μιλήσει, μὴν εἶχε φωνάξῃ στὸν ὕπνο τῆς;... Γιατί ἔστὸν ὕπνο τῆς φανταζόταν πῶς τὰ εἶχε ἰδῆ ὅλα τὰ φοβερά ἐκείνα πράγματα, — τὸ νυκτερινὸ ξεπόρτισμά τῆς, τὸ ραντεβὸ τῆς τάχα μὲ τὸν Τάση ἔστὸ καμπαναρειό, ποῦ ἄρχισε τόσῳ γλυκά, κ' ἐπροχώρησε τόσο ἄσχημα, κ' ἐτελείωσε μ' ἓνα μεγάλο σεισμὸ, ποῦ ἦλθε μὲς τὴν ὥρα, γιὰ νὰ τὴ σώσῃ ἀπὸ τὴ μιὰ ντροπὴ καὶ νὰ τὴν ρίξῃ σὲ ἄλλη!...

Ἐρχόνταν ὁμοῦ στιγμὲς ποῦ ἄστραφτε ἔστὸ νοῦ τῆς ἡ ἀλήθεια. Κ' ἦταν τόσῳ τρομερῆ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια, κ' ἦταν τόσο ἀπίστευτη, — ἄχ! ἄχ! πῶς μπόρεσε νὰ κάμη τέτοια τρέλλα αὐτὴ! — καὶ τῆς ἔφερνε τόσους τρόμους καὶ τόσες τύψεις, ποῦ λιγοθυμοῦσε πάλι σὰ νὰ ἔβλεπε φάντασμα. Κ' ἔτρεχαν ξανά ἡ μάννα τῆς κι' οἱ ἀδελφές τῆς μὲ ξεῖδια, νὰ τὴ συνεφέρουν.

***

Ἐτσι ἐπέρασε τὴ νύκτα ἐκείνη ἡ Ἀγγελικὴ, καὶ τὴν ἄλλη ἡμέρα, καὶ κάμποσες ἀκόμα μέρες πικρές... Στὸ στρώμα, μιὰ πέθαινε καὶ μιὰ ξαναζοῦσε... Καὶ κανεὶς δὲν ἤξερε ἂν θὰ ζοῦσε ἔστὸ τέλος ἡ

ἀν θὰ πέθαινε . . . Τί πήγε νὰ τῆς τύχη κι' αὐτηνῆς! . . . Ἦταν καλοὶ ἄνθρωποι οἱ δικοὶ τῆς, καὶ τὴν ἀγαποῦσαν ὅπως 'ς ὅλα τὰ σπίνια ἀγαποῦν τὸ στερνογέννη. Ἀκόμα κι' ὁ Ἀλεξανδρῆς, ποῦ ἔκανε τὸν ἄγριο, κατὰβαθα τὴν ἐλυπόταν . . . Κ' ἐνῶ ὁ παπᾶς τὴν ἐσκέπαζε μὲ τὸ πετραχῆλι του καὶ τὴν ἐδιάβαζε κ' ἐνῶ ἡ παπαδιά ἔκραξε καὶ γιαντρός, ποῦ εἶπε πῶς εἶνε «νευρικό» καὶ τῆς ἔγραψε γιαντρικά κ' ἐνῶ οἱ ἀδελφές τῆς τῆς ἔκαναν κάθε γιαντροσόφι ποῦ τοὺς ἔλεγαν οἱ γειτόνισσες, — τὸ καλλίτερο ἀπ' ὅλα, τὸ μόνο ποῦ μποροῦσε νὰ τῆς δώσῃ τὴ ζωὴ, τῆς τὸ ἔκαμε ὁ Ἀλεξανδρῆς.

Αὐτός, μάτια μου, ἐφοῦντωσε τὰ μαλλιά του, ψήλωσε τοὺς ὦμους του, ζώστηκε τάρματά του, πήρε μαζί κ' ἓνα φίλο του μαλλώδη, καὶ πήγε νὰ βρῆ τὸν Τάση τοῦ Πόφαλου, καὶ τοῦ 'πῆ «δυὸ λογαράκια» :

— Κακομοίρη μου! ἢ τὴν παίρνεις ἢ σὲ σκοτόνω! . . .

— Δὲν εἶνε καμμία χρεῖα νὰ μὲ σκοτώσῃς, ἀποκρίθηκε ὁ Τάσης, γιαντρός κ' ἐγὼ νὰ τὴν πάρω θέλω . . . Καὶ νὰ μὴ γινόταν ἐκεῖ ποῦ ἔγινε, πάλι θὰ τὴν ἔπαιρνα. Ὅχι πῶς τίποτα κακό, 'παναπῆ, — γιαντρός ἐμεῖς, κι' ἂν ἀνεβήκαμε μιὰ στιγμὴ στὸ καμπαναρεῖο, μείναμε πάλι σὰν ἀδρέφια, — μὰ ἔτσι, ποῦ μᾶς εἶδε ἡ γειτονεῖα καὶ τῷμαθε ὁ κόσμος . . . Ναι, θὰ τὴν πάρω καὶ σοῦ δίνω τὸ λόγο μου. Μὰ πρέπει νὰ περιμένουμε λίγο, ὡς ποῦ νὰ καταφέρω τὸν πατέρα μου.

— Γι' αὐτὸ νὰ μὴ σὲ γνοιάζῃ, καὶ τὸν πατέρα σου τὸν καταφέρνω ἐγὼ . . . Καὶ πρῶτα θάρραβωνιαστῆς, πρῶτα θὰ 'μπῆς 'στὸ σπίτι μας σὰ γαμπρός, κ' ὕστερα θὰ γνοιαστοῦμε γιὰ τὸν πατέρα σου. Ἐκεῖνο ποῦ σοῦ λέω ἐγὼ! Καὶ ποῦ εἶσαι; νὰ φοβηθῆς δὲν ἔχεις τίποτα, τὸ παραμικρό. Ἐδῶ εἶμαστε 'μεῖς γιὰ οὐλα!

Κ' ἐπαλάμισε πρῶτα τὸ στήθος του, παλληκαρίσια, κ' ἔπειτα ἔδειξε τὸ φίλο του.

Τί εἶχε νὰ κάμῃ ὁ Τάσης; Πολλές παλληκαριές αὐτὸς δὲν ἤξερε καὶ περισσότερες φιλιές εἶχε μὲ τὴν κιθάρα παρὰ μὲ τὴν πιστόλα. Τρελλόπαιδο ἦταν, καὶ ἡ Ἀγγελικὴ τοῦ ἄρесе πάντα, καὶ ἀπὸ 'κεινὴ τὴ νυκτιά, ἀκόμα πιὸ πολύ. Μὲ τις πλάτες τῶν ἀλλοτῶν, ἐλογάριαζε πῶς μποροῦσε νὰ φηφήσῃ τὴν ὀργὴν τοῦ πατέρα του. Μάννα δὲν εἶχε μὲ μιὰ γρηᾶ θεῖα του ζοῦσε κ' ἐκεῖνον τὸν καιρό, ὁ γέρω - Πόφαλος ἔλειπε 'στὰ κτήματα. Ἔτσι τοῦ ἤλθε εὐκολο νὰ τάποφασίσῃ, — καὶ πάλι βλέποντας καὶ κάνοντας.

Χωρὶς νὰ ρωτήσῃ λοιπὸν κανένα δικό του, χωρὶς νὰ τὸ 'πῆ καλὰ καλὰ οὔτε 'στὸς φίλους του, ἔδωκε στὸν Ἀλεξανδρῆ τὸ λόγο του, καὶ τὴν προσδιωρισμένη ἡμέρα, πήρε τὰ δακτυλῖδια καὶ τὰ χαρίσματα καὶ 'μπῆκε 'στὸ σπίτι τοῦ παπᾶ γιὰ γαμπρός. Ἡ γειτονεῖα ποῦ εἶχε φρυάξει μὲ τὸ σκάνδαλο, ἀναγάλλιασε ἓνα βᾶρος, σὰν τὸ τετράφηλο καμπαναρεῖο, σηκώθηκε ἀπὸ τὰ στήθεια ὄλων τῶν συγγενῶν καὶ ἡ Ἀγγελικὴ νεκραναστήθηκε, καὶ μόνο ποῦ δὲν τρελλάθηκε ἀπ' τὴν πολλὴ χαρὰ τῆς.

Πρῶτη φορὰ 'στὴ ζωὴ τῆς, — καὶ τί ζωὴ εἶχε ζήσει κι' αὐτή, δεκοχτῶ χρονῶν κοπέλα! — καταλάβαινε πόσο ὁ μεγάλος πόνος μοιάζει μὲ τὴ μεγάλη χαρὰ. Γιαντρός κι' αὐτὰ ποῦ συνέβαιναν τῶρα

τριγύρω της, πάλι τὰ ἔδλεπε σάν ὄνειρο. Ὁ Τάσης κοντά της καὶ δικός της, — οἱ σπιτικοὶ ὄλοι εὐτυχισμένοι νὰ δακρῦζουν, — μιὰ χρυσὴ βέρα στὸ χέρι της, εὐλογημένη ἀπὸ τὸν παπᾶ, — γελαστὲς γειτόνισσες μὲ συχαριάσματα, — γλυκά, ζαχαρόκουκκα, ὀρτζάδες καὶ παντόλες¹ — ὅλα τῆς φαινόταν σάν ὠραία συνέχεια τοῦ φρικτοῦ ὄνειρου ποῦ εἶχε κάμει ἐδῶ καὶ λίγες μέρες. Κ' ἔτρεμε μὴν ξυπνήσῃ πάλι καὶ τὰ χάσῃ ὅλα...

* * *

Ἐξύπνησε ἡ δυστυχημένη καὶ τᾶχασε!

Ὅταν ὁ Πόφαλος ἔμαθε τὰ κατορθώματα τοῦ γιου τοῦ, ἔγινε σκυλί μοναχό. Οὔτε νάκούσῃ τέτοιο γάμο ρεντίκολο!² Ἄκους ἐκεῖ ποῦ ὁ Τάσης του, ὁ μονάκριβος, ὁ πλούσιος, ὁ σπουδασμένος, ὁ ὄμμορφος, θὰ ἔπαιρνε μιὰ θυγατέρα τοῦ παπᾶ - Στέλιου τοῦ Μυλωνᾶ, χωρὶς σπίτι, χωρὶς ἀμπέλι, χωρὶς χωράφι, χωρὶς κατρίνι!³ Πῶς ἦταν ὄμμορφη; Οὐ! πόσες ἄλλες ὄμμορφες ἦταν, μὲ πλούτια θησαυροὺς κι' ἀπὸ σπίτια - παλάτια!... Πῶς τὴν ἀγάπαγε; Δὲ βαρυνέσαι! οἱ νέοι εὐκολ' ἀγαποῦν κ' εὐκολώτερα ξαγαποῦνε... Πῶς ἐφοβέριζαν οἱ δικοὶ της νὰ τὸν σκοτώσουν, γιατί τὸν ἔσμπλαξαν⁴ μιὰ νύχτα μὲ δαύτη; Ἐ, πολλοὺς ἔστον κόσμον φοβέρισαν, μὰ λίγους ἐσκοτώσαν παιδί μου! κι' ἀπέ, ἂν ἦταν νὰ σκοτώνουν τοὺς νέους ἔτσι, γιὰ ἓνα φιλί, καλημέρα γι' αὔριο, ποῦ λέει ὁ λόγος!...

Ὡς τόσο πάντα φοβότανε κανένα ἀτσιπέντε, καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἀποτράβηξε τὸ γιὸ τοῦ ἀμέσως. Τὸν ἄφινε «νὰ βράσῃ μὲ τὸ ζουμί του» καθὼς ἔλεγε. Ἐφρόντιζε μόνο νὰ μαθαίνη μὲ τρόπο τὸ κάθε τί, — εἶχε γίνῃ σκυλί, μὰ ἦταν πάντα του καὶ ἀλεποῦ, — καὶ ἀφοῦ πληροφορήθηκε πῶς τὰ στεφανώματα ἀποφασίστηκε νὰ γίνουν ἔς ἓνα μῆνα, ἠσύχασε κ' ἔκαμε κηόλα πῶς δὲν τὸν νοιάζει. «Γλήγορα, μοῦ φαίνεται, θὰ καταφέρω καὶ τὸ γέρο μου!...» ἔλεγε ὁ Τάσης χαρούμενος. Μὰ ὁ γέρος τοῦ μαγεῖρευε κουκκιά... Καὶ μιὰν ἡμέρα, ἐκεῖ ποῦ κανεὶς δὲν ἐπερίμενε πιά τέτοιο ξαφνικό, τὸν ἄρπαξε τὸν καλό σου τὸν Τάση, τὸν ἔχωσε ἔς ἓνα ἀμάξι, καὶ τὸν ἐπῆρε μαζί του, θέλωντας καὶ μὴ, στὸ χωριό, στὸ Καταστάρι, ὅπου εἶχε κτῆμα δικό του μὲ σπίτι καλό. Ἐκεῖ - πέρα τοῦ εἶπε ἐπισημότατα, πῶς μὲ κανένα τρόπο δὲν θὰ συγχωροῦσε νὰ γίνῃ αὐτὸς ὁ γάμος, πῶς θὰ τὸν κρατοῦσε φυλακισμένο ἔστο κτῆμα, μὲ βάρδιες καλὲς καὶ πιστές, ἴσιαμε τὴν ἡμέρα ποῦ θὰ περνοῦσε τὸ αὐστριακό, καὶ πῶς τότε θὰ τὸν ἐγύριζε πάλι ἔστὴ χώρα, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὸν μπαρκάρῃ ἀμέσως γιὰ τὴν Κέρκυρα καὶ γιὰ τὴν Εὐρώπη, νάποτελειώσῃ τίς σπουδὲς του, ὅπως ἦταν κι' ἀποφασισμένο ἀπὸ καιρό.

Καὶ ὁ Τάσης, τὸ τρελλόπαιδο, ποῦ ἀγαποῦσε ἀλήθεια τὴν Ἄγγελική, μὰ ποῦ περισσότερο φοβότανε τὸν πατέρα του, ὑποτάχτηκε μὲ μικρὴν ἀντίστασι ἔστο θέλημά του. Ἦταν πολὺ νέος, καὶ ἦταν

1 Κουφέτα, σουμάδες καὶ παντεσπάνια.

2 Ρεντίκολο, γελοῖο.

3 Κατρίνι, χάλκινο νόμισμα.

4 Τὸν ἔσμπλαξαν, τὸν συνέλαβαν ἐπ' αὐτοφῶρε.

δειλός, και δὲν εἶχε χαρακτήρα. Τὸν ἔκαναν ὅ,τι ἤθελαν. Νὰ τὸν παντρέψουν; ἐστάθηκε. Νὰ τὸν ξεπαντρέψουν; ἐστάθηκε τὸ ἴδιο. Μὰ και δυνατώτερος νὰ ἦταν και σταθερώτερος, τί μπορούσε νὰ κάμη μὲ τόσες βάρδιες καλές και πιστές; ... Μόνο νὰ πεθάνῃ. "Ε, μ' αὐτὸ ὁ Τάσης δὲν τὸ εἶχε ἔστω νοῦ του! γιατί ἀπ' ὄλα κι' ἀπ' ὄλους στὸν κόσμο, περισσότερο ἀγαποῦσε τὴ ζωὺλα του.

Φυλακισμένος λοιπὸν στὸ Καταστάρι ὁ γαμπρός, κ' ἡ Ἀγγελικὴ, στὴ χώρα ἐπερίμενε ... ἐπερίμενε ... ἐπερίμενε ... Πῶς ἦταν τοῦτο, νὰ μὴ φαίνεται ὁ ἀρραβωνιαστικός της τόσες ἡμέρες; "Ἔστειλαν στὸ σπίτι του νὰ ρωτήσουν, κ' ἡ θεία εἶπε «δὲν ξέρω». Ὁ Ἀλεξανδρῆς ρώτησε τοὺς φίλους του, — ἐκείνους ποῦκαναν μαζί ἄλλη φορὰ τίς σερενάδες, — κ' οἱ φίλοι του εἶπαν «δὲν τὸν εἶδαμε!» Πουθενά ὁ Τάσης! χαμένος ὁ γαμπρός! Καί ἡ Ἀγγελικὴ ἀπὸ τὴν πρώτη ἡμέρα ἄρχισε νὰ κλαίῃ, και νὰ βρέχῃ τὰ βιαστικὰ προικιά της μὲ δάκρυα ...

"Υστερ' ἀπὸ καμμιά ἐβδομάδα, τίς παραμονές πιά τῆς Κυριακῆς ποῦ εἶχαν προσδιορισμένη γιὰ τὰ στεφανώματα, ἡ Ἀγγελικὴ ἔλαβε ἓνα γράμμα. Τῆς τὸ ἔφερε ἓνας βαρκάρης κ' ἦταν ἀπὸ τὸν Τάση. "Ἐγραφε ἀπὸ τὸ βαπόρι και τῆς ἔλεγε πολλά ... πῶς λυπάται πολὺ ... πῶς ὁ πατέρας του δὲν ἤθελε ... πῶς ἔφυγε ἔστίην Εὐρώπη νὰ σπουδάσῃ ... πῶς θάλειπε χρόνια πολλά ... και πῶς αὐτὴ, ἡ Ἀγγελικὴ, δὲν ἔπρεπε πιά νὰ ἔχῃ καμμιά ἐλπίδα! ..

* *

Καμμιά ἐλπίδα!

'Ἀπ' ὄλα ὄσα διάβασε στὸ γράμμα ἡ Ἀγγελικὴ, αὐτὸ τῆς ἐντυπώθηκε. Καμ-μιά-ἐλ-πί-δα ... "Ἐνα πυρωμένο σίδερο, θῆλεγε, τῆς τὸ ἐχάραξε μὲς' εἰς τὰ βαθύτερα τῆς καρδιάς της και τὴν ἐσπάραξε. Ναί, δὲν ἔπρεπε πιά νὰ ἔχῃ καμμιά ἐλπίδα — και δὲ θὰ εἶχε. Κ' ἡ τελευταία ἀκόμη ποῦ τῆς εἶχε ἀπομείνει ὑστερ' ἀπὸ πέντε ἡμέρες ἀγωνίας, τῆς ξεριζώθηκε κι' αὐτὴ ... Πάει, τελείωσε!

"Ὁ Ἀλεξανδρῆς, ἔξω φρενῶν, ἐφοβέριζε πῶς θὰ σκοτώσῃ τὸ γέρο-Πόφαλο, — μὰ δὲν ἐσκότωσε οὔτε μύγα. Ὁ παπα-Στέλιος ἔκανε ἀτελείωτες προσευχῆς μπροστὰ εἰς τὰ εἰκονίσματα. Ἡ παπαδιά και οἱ κόρες της, φοβισμένες, προσπαθοῦσαν νὰ παρηγορήσουν τὴν ἄμοιρη Ἀγγελικὴ, και τῆς ἔλεγαν πῶς ἀπὸ τότες ποῦ εἶχαν γίνῃ τίμοι ἀρραβῶνες, ἡ ντροπὴ τοῦ καμπαναρειοῦ λησμονήθηκε, και πῶς καμμιά δὲν εἶχε σημασία ἀν' ἐχάλασε ἔστω ὑστερο ὁ γάμος. Πόσοι γάμοι χαλοῦν! .. "Ἐπειτα, νέα ἦταν, ὤμορφη, δόξα σοι ὁ Θεός, θὰ περνοῦσαν λίγα χρόνια, κι' αὐτὰ ἀκόμα θὰ λησμονιοῦνταν ... Καί ποῖος τὸ ξέρει τί ἄλλος νέος θὰ βρισκόταν, καλλίτερος κι' ἀπὸ τὸν Τάση, ἀρχοντόπουλο, ποῦ θὰ τὴν ἀγαποῦσε και θὰ τὴν ἐπαιρνε ...

Ἡ Ἀγγελικὴ ἔκανε πῶς τὰκούει και πῶς τὰ πιστεύει. Μέσα της ὅμως, βαθειά, εἶχε σχηματίσῃ πιά τὴν ιδέα πῶς ἔπρεπε νὰ πεθάνῃ. Δὲν μπορεῖ, ἔλεγε, νὰ ζῆ μιά κοπέλλα χωρὶς ἐλπίδα. Καί ποῦ νὰ τὴν εὔρῃ πιά ἡ δυστυχισμένη, ὅταν τὴν ἄφισε κ' ἔφυγε ὁ νέος ποῦ τὴν ἀγαποῦσε; Καί ποῖος θὰ βρισκόταν, ὑστερ' ἀπ' αὐτὰ ποῦ γίνῃ-

καν κι' ἀκούσθηκαν, γιὰ νὰ τὴν ἀγαπήσῃ καὶ νὰ τὴν πάρῃ αὐτή, ὅταν ὀλῆ ἡ γειτονεῖα ἡ σουσουρίστρα — τὸ ἤξερε καλά, — θὰ τὴν ἔδειχνε πάλι μὲ τὸ δάκτυλο, ὅπως πρῶτα, καὶ θὰ ἔλεγε: «Νά, ἐφτούνη εἶνε, μάτια μου, ποῦ τοὺς ἀναιδιάζει στὸ καμπαναρεῖο!..»; Τί ντροπή! τί ντροπή!..

Ἦθελε νὰ πεθάνῃ, ναί! δὲν ἐννοοῦσε ὅμως καὶ ναυτοκτονήσῃ. Ἄν ἔκανε, — ἤξερε κι' αὐτή, σὰν κάτι ἄλλες, νὰ πῆῃ διάργυρο ξυσμένο ἀπὸ τὸν καθρέφτη, σουλιμᾶ, μουσκεμμένα σπέρτα ἢ κοπανισμένα γυαλιά... Ἦξερε ἀκόμα, ἂν ἔκανε, νάνεβῃ στὸν καμπαναρεῖο καὶ νὰ πέσῃ ἀπὸ τὸ μπαλκόνι ἔσθ' ἢ πλάτωμα, ὅπως ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια εἶχε πέσῃ ὁ τρελλὸς ἐκεῖνος παπουτσῆς, ὁ Ἀρθανιτάκης, ποῦ τοῦ βγάλανε καὶ τραγοῦδι. Μὰ δὲν ἔκανε! Ἦταν κρῖμα μεγάλο, ποῦ ὁ Θεὸς δὲν τὸ συγχωροῦσε. Πολλές φορές εἶχε ἀκούσῃ τὸν πατέρα τῆς νὰ τὸ λέγῃ, κ' αὐτὴ ἐπίστευε ὅλα τὰ «θεοτικά» ποῦ ἔλεγε ὁ πατέρας τῆς, ὁ παπᾶς. Ἐπειτα τῷβλεπε καὶ μὲ τὰ μάτια τῆς: νέους καὶ νέες ποῦ εἶχαν πεθάνῃ μὲ τὸ χέρι τους, εἶδε νὰ τοὺς βγάνουν χωρὶς παπᾶ καὶ χωρὶς σταυρό, κ' εἶχε ἀκουστὰ πῶς αὐτοὺς τοὺς δυστυχισμένους τοὺς θάψουν χωριστά, ἔξω ἀπὸ τὸ κοιμητήρι, ἀδιάβαστους. Πῶς μπορούσε ποτὲ νὰ πᾶνε αὐτοὶ στὸν Παράδεισο; Στὴν Κόλασι θὰ ἔβραζαν αἰῶνια κι' αἰῶνια. Κι' αὐτὴ, ὅχι, δὲν ἤθελε νὰ πάῃ στὴν Κόλασι. Μὰ οὔτε ποῦ ἤθελε νὰ δώσῃ καὶ τέτοιο φαρμάκι τοῦ πατέρα τῆς. Αὐτὸ προπάντων τῆς ἔκανε φρίκη. Νὰ τοῦ πεθάνῃ ἡ ἀγαπημένη του θυγατέρα, συλλογιζόταν, καὶ νὰ μὴν μπορέσῃ οὔτε στὸ λείψανό τῆς νὰ διαβάσῃ μιὰν εὐχή, σὰν παπᾶς ποῦ ἦταν!..

Καὶ ὅμως ἔπρεπε νὰ πεθάνῃ.

Καὶ ἄλλος τρόπος δὲν ἦταν, κανένας ἄλλος τρόπος, παρὰ νὰ παρακαλέσῃ τὸ Θεὸ νὰ τὴν πάρῃ. Καὶ τὸ Χριστό, καὶ τὴν Παναγία ποῦ μεσιτεύει, καὶ τὸ Μιχαὴλ Ἀρχάγγελο, ποῦ παίρνει τίς ψυχές... Κι' αὐτὸ ἀπὸ τὸν πατέρα τῆς τὸ ἤξερε, πῶς ὅ,τι ζητήσουμε τοῦ Θεοῦ μὲ πίστι καὶ μὲ θέρμη, μᾶς τὸ δίνει. Θὰ τοῦ ζητοῦσε τὸ θάνατο, καὶ ὁ καλὸς Θεὸς θὰ τῆς τὸν ἔδινε.

***

Ἄπο τότε ἡ ζωὴ τῆς ἦταν μιὰ προσευχή.

Πιὸ θερμὴ κ' ἐγκάρδια κ' ἐπίμονη προσευχὴ ποτὲ δὲν ὑψώθηκε ἀπὸ ἀνθρώπινα στήθη βασανισμένα, ἐστὶ βαρύκουον οὐρανό. Κ' ἡ προσευχὴ αὐτὴ ζητοῦσε σὰ λυτρωτὴ τὸ Θάνατο. Νύχτα - μέρα ἡ Ἀγγελικὴ παρακαλοῦσε. Κλεισμένη ἐστὶ κελλί σὰ σὲ ἀληθινὸ μοναστήρι, — γιὰ τὰ σπίτια τῶν παπᾶδων ποῦ εἶνε παραρτήματα τῶν ἐκκλησιῶν, κελλιά τὰ λένε στὸν τόπο, — δὲν ἔβγαине παρὰ γιὰ νὰ καταβαίῃ ἐστὶ μεγάλο περιδῶλι τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὰ ψηλά μοναγία, ποῦ ἦταν τὸ παλῆ νεκροταφεῖο τῆς ἐνορίας, νὰ πλανιέται ἀνάμεσα στοὺς πυκνοχορταριασμένους τάφους καὶ νὰ βρίσκειται ἔτσι σιμώτερα ἐστὶν Πολυπόθητό τῆς. . . Κάθε ποῦ ἔφερναν λείψανο ἐστὶν Ἐκκλησιᾶ νὰ τὸ διαβάσουν, ἔτρεχε ἐστὶ γυναικί! γιὰ νὰ ἰδῇ

ὀπίσω ἀπ' τὸ καφάσι καὶ νὰ ζηλέψη. Καὶ συχνὰ ἀποροῦσε. «Ίδές, ἔλεγε, ἰδές· νέα, πλούσια, τρισευτυχισμένη, ποῦ τόσο ποθοῦσε τὴ ζωὴ, ὁ Θεὸς τὴν ἐπῆρε· καὶ ἴμένα, ἐμένα ποῦ τὸν παρακαλῶ τόσο νὰ μὲ πάρῃ, μὲ ἀφίνει καὶ ζῶ!» Καὶ ζοῦσε. Ζοῦσε μὲ ὄλα τὰ κεριὰ ποῦ ἀναθε στὶς εἰκόνες, καὶ μ' ὄλα τὰ γονατίσματα στὶς ψυχρὲς πλάκες, καὶ τὶς μετάνοιες τὶς ἀτελείωτες, καὶ τὰ πύρινα δάκρυα ποῦ τὶς ἔτρεχαν ποτάμια, καὶ τὴ σπαρακτικὴ παράκλησι ποῦ ἀνάβλυζε μαζί: «Πάρε με! πάρε με!...»

Ζοῦσε γιατί ἔτρωγε, κ' ἔπινε, κ' ἐφυλαγόταν νὰ μὴν ἀρρωστήσῃ, κ' ἐπρόσεχε τὴ ζωὴ τῆς, σὰν πρῶτα καὶ καλλίτερα· γιατί ἐνόμιζε πῶς θάταν κρίμα νὰ κάμῃ διαφορετικά, πῶς ἂν παραμελοῦσε ἢ κακομεταχειρίζονταν τὸν ἑαυτὸ τῆς γιὰ νὰ πεθάνῃ, θάταν τὸ ἴδιο σὰ νὰ πέθαινε μὲ τὸ χέρι τῆς. Ἐπειτα λυπόταν τοὺς δικούς τῆς, καὶ μὲ κανένα τρόπο δὲν ἤθελε νὰ τοὺς δείχνῃ πῶς ἦταν ἀποφασισμένη. Ἄν δὲν ἔδβαινε πιά οὔτε σὲ πόρτα οὔτε σὲ παράθυρο, ἦταν, ἔλεγε, γιατί δὲν ἤθελε νὰ βλέπῃ τὴ γειτονεῖα ποῦ εἶδε ἐκεῖνα... Καὶ ἂν ποτὲ δὲν ἐσήκωνε τὰ μάτια τῆς πρὸς τὸ καμπαναριὸ ποῦ τῆς ἔκανε τώρα φρίκη, κ' ἂν ἐβούλωνε ταῦτιά τῆς ὅταν ὁ Γιάννης βαροῦσε τὶς φρικτὲς καμπάνες, δὲν τῷ ξερε κανεῖς. Ἐφυλαγόταν καὶ τοὺς γελοῦσε. Γιὰ νὰ πεθάνῃ δὲν εἶχε παρὰ τὸν πόθο. Καὶ μὲ τὸν πόθο μόνο, ὅσο θερμὸς κ' ἂν εἶνε, δὲν πεθαίνει κανεῖς τόσο γρήγορα...

Ἐντοσοῦτῃ εἶχε κατορθώσει νὰ πείσῃ τὸν ἑαυτὸ τῆς πῶς θὰ πεθάνῃ. Δὲν ἤξερε, δὲν ἐμάντευε, πῶς ὁ πόθος ποῦ ὀλοένα δυνάμονε μέσα τῆς, ἔφθανε νὰ τὴ θανατώσῃ, σὰ νὰ εἶχε πιῆ «μὲ σκληρότατα χέρι» τὸ χειρότερο φαρμάκι. Μὰ ἦταν ἀδύνατο, ἔλεγε, νὰ μὴν τὴν ἀκούσῃ ἔστὸ τέλος ὁ Θεός. Ἐπειδὴ ὁμως αὐτὸ ποῦ τοῦ ζητοῦσε δὲν ἦταν μικρὸ χάρισμα, παρὰ τὸ μεγαλιότερο, — ἓνας θάνατος θεόσταλτος λυτρωτῆς, — ἔπρεπε νὰ τὸν παρακαλέσῃ ἀκόμα πολὺ. Καὶ δὲν ἔπαυε, δὲν ἔπαυε. Καὶ τόσῃ ἦταν πιά ἡ μανία τῆς μελλοθάνατης, τόσῃ τῆς εἶχε πιά καρφωθῆ αὐτὴ ἡ ἰδέα καὶ τόσο τὴν ἀπασχολοῦσε ὀλάκαιρη, ὥστε ἔπαψε ἐπιτέλους νὰ θυμᾶται τὸν Τάση, κ' αὐτὴ ἀκόμα τὴ ἔντροπή ποῦ ἐντρόπιασε τὴ βραδυὰ τοῦ σειμοῦ τὸ ἅγιο σπῆτι τοῦ πατέρα τῆς — ἓνα κελλί!... — καὶ τὸ ἔκαμε νάκουσθῇ γιὰ πρώτη καὶ μόνῃ φορὰ ἐξ αἰτίας τῆς. Ὑστερ' ἀπ' αὐτὸ πῶς μποροῦσε νὰ ζῆ; μὰ πῶς ἦταν δυνατὸ νὰ τὴν ἀφίσῃ κ' ὁ Θεὸς πολὺν καιρὸν ἀκόμα στὴ ζωὴ;!

Ἦταν λοιπὸν «θετικὴ καὶ βέβαιη» πῶς θὰ πεθάνῃ. Τὸ ἔδειχνε τώρα - ὕστερα κ' ἡ φυσιογνωμία τῆς. Καθαυτὸ ἀπόκοσμη μορφὴ μελλοθάνατης. Εἶχε γίνῃ χλωμὴ σὰν κάτι ἄσπρους κρίνους μὲ μαλακὰ καταπесμένα φύλλα, ποῦ τρέφουνταν ἀπὸ τὸ χῶμα τῶν τάφων τοῦ περιβολιοῦ. Ἐμύριζε πάντα λιθάνι, ἀπὸ τοὺς καπνοὺς τῶν θυμιατῶν τῆς Ἐκκλησιᾶς καὶ τοῦ κελλιοῦ, κατασταλαγμένους ἔστὰ πυκνὰ καὶ ἄφθονα μαλλιά τῆς, ποῦ τῆς μέγαλοναν τώρα καὶ τῆς ἐθέριεσαν, μόν' αὐτά, σὰν κάποιων πεθαμένων. Εἶχε ἀδυνατίσει τόσο, ποῦ ἂν ὁ Τάσης τὴν ἀγκάλιαζε τώρα κατὰ λάθος ἀπὸ τὰ γόνατα, κάθε ἄλλο θὰ αἰσθανόταν παρὰ τὴν ἀφράτη καὶ ζωντανὴ ἐκεῖνη σάρκα,

πού τὴν ἄλλη βραδυὰ τὸν εἶχε ἀποτρελλάνη. Τὰ μαῦρα τῆς μάτια τὰ φωτεινά, εἶχαν χάσει δλοτέλα τὴ λάμφι τους, κ' εἶχαν ἓνα μυστήριο, ἓναν πέπλο σὰν ἀπ' τὴ βαρειὰ σκοτεινάδα τῶν νεκρικῶν κυπαρισσιῶν. Κάτι ἀμυδρά, ὠχρότατα μενεξελιά σημάδια, περίεργα, σὰν τὰ νερά τῆς μαργαριταρόρριζας, εἶχαν προβάλλη κάτω ἀπὸ τὰ μάτια τῆς, κ' ἐδῶ κ' ἐκεῖ στὰ μάγουλά τῆς, καὶ στὰ λιγνὰ τὰ χέρια τῆς ἀκόμα, λές κ' ἦταν ἀπὸ τώρα λείψανο, ποῦ εἶχε ἀρχίσῃ νὰ λυόνῃ. Οἱ δικοὶ τῆς ἀνησύχησαν κ' ἄρχισαν νὰ τῆς δίνουν δυναμωτικά. Ἐπαιρνε κ' ἐκεῖνες τίς «στάλες», γιατί ἐνόμιζε πῶς θάταν κρῖμα νὰ μὴν τίς παίρνει γιὰ τὴ ζωὴ τῆς, καὶ πῶς ὁ Θεὸς θὰ τῆς τὸ πληρῶνε ἀπ' ἄλλοῦ. Καὶ ἔζουσε, κ' ἦταν καλὰ! Ἀπὸ μέσα τῆς ὅμως πεθαμένη. Κανένα σχέδιο δὲν ἔκανε καὶ καμμιὰ ἐλπίδα δὲν εἶχε γιὰ τὸ μέλλον, οὔτε γιὰ τὸ πῶς κοντινὸ. Μόνο πῶς θὰ πεθάνῃ, καὶ πῶς ἢ ψυχὴ τῆς θὰ πάῃ ἔστὸν Παράδεισο, καὶ πῶς τὸ κορμὶ τῆς θὰ τὸ θάψουν, μέσα στὸ κοιμητήρι αὐτῆνῆς, διαδασμένο, μὲ σταυρὸ καὶ μὲ παπᾶ.

***

Πέρασαν μῆνες ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποῦ ἔφυγε ὁ Τάσης. Ἦλθε ὁ χειμῶνας, ἦλθε κ' ὁ Γεννάρης μὲ τὸ φεγγάρι του ποῦ εἶνε «παρὰ τρίχα σὰν ἡμέρα...»

Ἐνα βράδυ, ἢ Ἀγγελικὴ ἢ μελλοθάνατη τὸ ἐκύτταξε ἀπὸ τὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο τῆς καμαρούλας τῆς, ποῦ ἔβλεπε πρὸς τὸ περιθόλι τῆς Ἐκκλησιᾶς. Εἶχε, καθὼς ξέρουμε, μιὰ παράμερη καμαρούλα, κτισμένη τελευταία, ὄχι σὲ πολὺ στερεὰ θεμέλια, καὶ χωρισμένη σχεδὸν ἀπὸ τὸ ἄλλο σπιτί, ποῦ ὁ σεισμὸς τοῦ Αὐγούστου τῆς τὴν εἶχε κάμῃ σὲ κακὸ χάλι, καὶ ἦλθε μάλιστα τὸν ἄλλο μῆνα καὶ τὴν ἐμπάλωσε καὶ τὴν ἄσπρισε. Ἐκύτταξε λοιπὸν ἐκεῖνο τὸ βράδυ τὸ φεγγάρι, κ' ἀπόρησε πολὺ μ' ἓναν κύκλο ποῦ εἶχε δλόγυρα... Ὅλος ὁ θόλος ἦταν ἐλαφρὰ καταχλιασμένος, καὶ μόνο στὸ μέρος ἐκεῖνο, ψηλά, ἀνοίγουνταν ἢ καταχλιά, καὶ μέσα ἀπὸ τὸ δλοστρόγγυλο ἀνοιγμα, φαινόταν ψηλότερα λίγος οὐρανὸς καθαρὸς, μὲ τὸ φεγγάρι στὴ μέση. Ἔτσι τὸ φεγγάρι ἔμοιαζε σὰν νὰ εἶχεν ἓνα σκοῦρο κύκλο μεγάλο μέσα ἔστὴν ἀσπριδερὴ καταχλιά. Τί νὰ ἐσημαινει, τί νὰ προμηνούσε αὐτό; Ἡ Ἀγγελικὴ ἐπίστευε στὰ οὐράνια σημάδια κ' εἶχε τὴν ἰδέα πῶς οἱ κύκλοι τοῦ φεγγαριοῦ προμηνούνε πάντα κάτι κακὸ. Κρῦο δὲν ἔκανε καθόλου, οὔτε ἀέρας φυσούσε, οὔτε ὑγρασία πολλὴ εἶχε ἢ νύκτα. Μὰ ἢ ἀτμόσφαιρα ἦταν βαρειά καὶ πυκνὴ τόσο, ποῦ μὲ δυσκολία μπορούσε κανεὶς νὰ αναπνέῃ... Στάθηκε κ' εἶχε κάμψοση ὦρα ἢ Ἀγγελικὴ, ἔπειτα ἔκλεισε τὸ παράθυρο συλλογισμένη, — παράξενο ἀπόψε αὐτὸ τὸ φεγγάρι! — κ' ἔπειτα πῆγε μπροστὰ ἔστὸ εἰκόνισμα νὰ κάμῃ τὴ συνειθισμένη προσευχὴ.

Ἦταν τὸ σημάδι ποῦ ἔδειχνε ὁ οὐρανός; Ἦταν ἢ θλίφι τῆς βαρυᾶς ἀτμοσφαιρας; Ὅ,τι κ' ἂν ἦταν, ἢ Ἀγγελικὴ κυριεύθηκε ἀπὸ τὸ προαίσθημα πῶς γρήγορα, πολὺ γρήγορα, μεθαύριο, αὔριο, ἴσως κ' ἀπόψε, θὰ πέθαινε. Τὸ εἰκόνισμά τῆς ἦταν ἢ Ἀγία Τριάδα, κ' ὅταν ἔκανε τὴν προσευχὴ τῆς ἐκύτταζε πάντα τὸν Πατέρα μὲ

τὸ αὐστηρόγλυκο πρόσωπο καὶ μὲ τᾶσπρα γένεια, ποῦ ἔμοιαζε πολὺ τοῦ πατέρα της. Τὸ κύτταζε κι' ἀπόψε εἰς τὸ μισόφωτο τῆς κανδήλας καὶ τοῦ φεγγαριοῦ, καὶ τῆς φαινότανε πῶς τὸ πρόσωπο ἐκεῖνο εἶχε μαλακίωσιν ἀπὸ τὰ πολλὰ παρακάλια της, καὶ πῶς ὁ Πατέρας, ὁ καλὸς Θεός, ἦταν ἔτοιμος πιά νὰ τῆς χαρίσῃ τὸν Πολυπόθητο ποῦ τοῦ ζητοῦσε. Λίγο ἔλειπε ἀκόμη, λιγάκι. Γι' αὐτὸ ποτὲ δὲν τὸν παρακάλεσε θερμότερα ἀπὸ ἐκείνη τῆ βραδυά, ποτὲ δὲν ἀνέβηκε ἔστ' αὐτὴν χλωμά χεῖλη της, ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς, μὲ μεγαλήτερη ζέση ἢ προσευχὴ της: «Πάρε με, Θεέ μου, πάρε με!.. Κάμε με νὰ πεθάνω, νὰ πεθάνω, νὰ πεθάνω!..»

Ἐπεσε εἰς τὸ κρεββατάκι της ἡσυχῇ, ἀποκοιμήθηκε καὶ εἶδε ὄνειρο.

Ἦταν πάλι μὲ τὸν Τάση, τὸν καλὸ, κι' ἀνέβαιναν μαζὶ, τῆ στήφτη καὶ ἀτελείωτη σκάλα τοῦ καμπαναρειοῦ. Ἐφθασαν μὲ τὰ τρελλὰ τους κυνηγητὰ ὡς τὶς καμπάνες, εἶδαν ἀπὸ τὶς μεγάλες μπαλκονόπορτες τὴ χώρα φεγγαροφωτισμένη, σὰν ἀπόψε, κ' ἐκάθισαν μαζὶ εἰς τὸ ξύλινο σκαμνὶ τοῦ Γιάννη τοῦ καμπανάρου... Ἐκεῖ ὁ καλὸς Τάσης ἔγεινεν ἄξαφνα κακός, καὶ τὴν ἔσφιγγε δυνατὰ, καὶ δὲν τὴν ἄφινε νὰ φύγῃ... Καὶ νὰ, μὲς ἔστην ὥρα, ἀρχίζει ξανά ὁ σεισμός, καὶ τραντάζεται τὸ καμπαναρεῖο, καὶ κτυποῦν οἱ καμπάνες... Νὰ φύγουν, νὰ κατεβοῦν, νὰ γλυτώσουν!.. Μὰ ὄχι! Ἡ Ἀγγελικὴ ἔρει τὴν πρὸς τὴν περιμένει κάτω εἰς τὸ πλάτωμα... Τί, τὰ ἴδια θὰ εἶχαν πάλι; Νὰ τοὺς ἴδῃ ὁ κόσμος, νὰ φρυαῖξῃ ἢ γειτονεῖα, νὰ τοὺς ἀρραβωνιάσουν σχεδὸν μὲ τὴ βία, κ' ἔπειτα νὰ μὴ θέλῃ ὁ γέρος καὶ νὰ τοὺς χωρίσῃ; Κι' ὁ Τάσης νὰ τῆς φύγῃ μακρὰ, καὶ νὰ τὴν ἀφίσῃ μ' ἓνα γράμμα χωρὶς ἐλπίδα;..

— Ὅχι, ὄχι, τοῦ ἔλεγε νὰ μὴν κατεβοῦμε, νὰ μείνουμε ἔδω... Ὁ σεισμός θὰ περάσῃ... καλλίτερα νὰ σκοτωθοῦμε παρά νὰ μᾶς ἴδου!..

Ὁ Τάσης τὴν ἔσπρνε, κ' ἐκείνη ἀντιστεκόταν μ' ὄλη της τῆ δύναμι. Τί ἀγωνία!

— Καλὰ λοιπόν, φεύγω μοναχός μου! τῆς κάνει.

Κ' ἐρροδόλησε τὶς σκάλες ὁ Τάσης καὶ τὴν ἀπαράτησε μοναχῇ. Καὶ ὁ σεισμός ἔξακολουθοῦσε, καὶ τὸ καμπαναρεῖο τρανταζόταν σὰ δαιμονισμένο, κι' ἄρχισε κηόλα νὰ γκρεμίζεται, καὶ τὰ λιθάρια βροχή, κ' οἱ ἀσβέστες, καὶ τὰ ξύλα, καὶ τὰ σίδερα ἀκόμα νὰ πέφτουν ἀπάνω της. Καὶ δὲν ἔφυγε, παρά γονάτισε ἔκεῖ χάμω, κ' ἔπεσε μπρούμυτα, κ' εἶπε: «ὡς πεθάνω! καλλίτερα! ἐγὼ θέλω νὰ πεθάνω! ὡς μὲ πεθάνῃ ἔτσι ὁ Θεός!» Ὁ,τι τὸ εἶπε, κ' ἔν' ἀγκωνάρι ἔπεσε ἀπάνω της, καὶ τὴν ἐπόνεσε πολὺ καὶ τὴν ἐξύπνισε... .

Τότε κατάλαβε πῶς δὲν ἔβλεπε ὄνειρο. Ἦταν ἀληθινὰ πλακωμένη μὲ τὰ ἐρείπια τῆς καμαρούλας της. Πέτρες, ἀσβέστες, κεραμύδια, ξύλα, ὄλ' ἀπάνω της βουνό. Θαμμένη ζωντανὴ καὶ βαρεῖα κτυπημένη, θὰ πέθαινε σὲ λίγο. Καὶ μόλις ἐπρόφθασε νὰ συλλογισθῇ καὶ νὰ πῇ ἀπὸ μέσα της: «Θεέ μου, σ' εὐχαριστῶ!» — ἐξεψύχησε.

* *

Ἦταν ὁ δεύτερος σεισμός, ὁ μεγάλος, ποῦ ἀποτελείωσε τὴ συμ-

φορά τοῦ πρώτου, ὅταν πιά οἱ κακόμοιροι οἱ νησιῶτες εἶχαν ἀρχίσει νά τόν ξεχνοῦν, κι' ἀπογκρέμισε τὰ ρημαγμένα τους σπίτια, καί κατάστρεψε ὅλη τή χώρα. Ὁ πρῶτος ἦταν παιγνίδι μπροστά 'ς αὐτόν! Σκοτώθηκαν τότε καί ἄνθρωποι. Μ' ἀπό τό σπίτι τοῦ παπᾶ-Στέλιου τοῦ Μυλωνᾶ κι' ἀπ' ὅλη τή γειτονειά του, ἄλλος δέν ἐσκοτώθηκε κανεῖς, παρ' ἤ Ἀγγελική ἢ μελλοθάνατη.

Ἀθήναι, 15—17 Μαΐου 1908.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΟΙ ΣΤΙΧΟΙ

ΕΙΣ ΤΟ ΛΕΥΚΩΜΑ ΤΗΣ

Ποῖος σοῦ χαρίζει τή λαλιά ἐρώτησα τ' ἀηδόνι
καί ποιός, ἀστέρι μου γλυκό,
μέ τέτοιο φῶς ἡδονικό
τήν ὄψι σου χρυσώνει;

✠

Καί μ' ἀπεκρίθη τό πουλί: — Ἐμένα μοῦ χαρίζει
ἢ Φρόσω πάθος καί φωτιά.
Καί τ' ἄστρο πάλι: — Ἡ ματιὰ
τῆς Φρόσως μέ φωτίζει.

✠

Ἐρώτησα τό μενεξέ ποιός τοῦδωκε τή χάρι
νά βαλσαμώνη τήν ἀκτή;
Καί μ' ἀπεκρίθη: — Μέ πατεῖ
τῆς Φρόσως τό ποδάρι.

✠

Ῥωτῶ τό γλυκοχάραγμα: ποιό μυστικό τοῦ δίνει
τό χαμογέλιο τῆς ντροπῆς;
Καί μ' ἀπεκρίθη: — Μήν τό πῆς,
τό πῆρ' ἀπ' τή Φροσύνη!

✠

Αὐτό τ' ἀηδόνι τό γλυκό, τ' ἀστέρι ποῦ δέν σβύνει,
τῆς χαραυγῆς ἢ συστολή
καί τ' ἄνθος ποῦ μοσχοβολεῖ,
ἄχ! εἶσαι ἐσύ, Φροσύνη!

† Γ. ΠΑΡΑΣΧΟΣ